

EU:n biodiversiteettistrategian kansallisten sitoumusten valmis-
telu
Työryhmän kokous 9.3. 2022

Tausta ja toimenpide-ehdotukset: vanhat ja luonnontilaiset metsät valtionmailla

Yleistä

Metsäkiinteistöjen metsätalousmaan pinta-aloista on Metsähallituksen hallinnassa runsas [kolmannes](#). Metsähallituksen hallinnoimien valtion metsien osuus on merkittävin Lapin, Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnissa. Lapissa ja Kainuussa valtio on myös suurin omistajaryhmä.

Metsähallitus Oy hallinnoi valtion talousmetsien metsämaata. Tästä yhteensä noin 3,5 milj. hehtaaria on ilman käytön rajoituksia 2,7 milj. hehtaaria. Yhteiskunnallisiin panostuksiin liittyen metsätaloustoiminnan ulkopuolella tai rajoitetussa käytössä on 593 000 hehtaaria [monikäyttömetsää](#). Metsähallitus Oy noudattaa metsissään PEFC -metsäsertifiointia ja omaa ympäristöopastaan. [Metsähallituksen ympäristöopas](#) turvaa luontoarvoja PEFC sertifiointia laajemmin, ja luontokohteiden lisäksi siinä on huomioitu ekologinen kytkeytyvyys sekä suojelualueiden lähialueet. Osa PEFC-sertifioinnin ja ympäristöoppaan luontokohteista täyttävät luonnontilaisten ja vanhojen metsien määritelmän.

[Laissa](#) Metsähallituksen yleisistä yhteiskunnallisista velvoitteista todetaan (6§): ”Luonnonvarojen kestävä hoidon ja käytön olennaisena osana Metsähallituksen on riittävästi otettava huomioon biologisen monimuotoisuuden suojelu ja tarkoituksenmukainen lisääminen metsien, meren ja muiden luonnonvarojen hoidolle, käytölle ja suojelulle asetettujen muiden tavoitteiden kanssa. Metsähallituksen on lisäksi otettava huomioon luonnon virkistyskäytön sekä työllisyyden edistämisen vaatimukset.”

”Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojelu on sovitettava yhteen saamelaiskäräjistä annetussa laissa (974/1995) tarkoitetulla saamelaisten kotiseutualueella siten, että saamelaisten kulttuurin harjoittamisen edellytykset turvataan, sekä poronhoitolaissa tarkoitetulla poronhoitoalueella siten, että poronhoitolaissa säädetyt velvoitteet täytetään.”

Puskurivyöhykkeet luonnontilaisten ja vanhojen metsien tiukassa suojelussa

EU:n komissio esittää vanhojen ja luonnontilaisten metsien raporttiluonnoksessa riittävien ekologisten puskurivyöhykkeiden rajaamista vanhan metsän ydinalueiden yhteyteen. Pieniä lähekkäisiä kohteita voi rajata saman puskurin sisään. Myös puskurivyöhyke rauhoitetaan ja sitä voidaan kehittää luonnonhoitotoimin kohti vanhan metsän rakennetta. Puskurivyöhykkeiden rajaamisessa kehoitetaan soveltamaan UNESCO:n Karpaattien vanhojen pyökkimetsien rajauksia. Niissä puskurivyöhyke on ollut keskimäärin 2.8 kertainen ydinalueeseen verrattuna (vaihtelu 1 x – 10 x).

Valtion metsissä soveltuvien puskurien rajaaminen on maanomistukseltaan pirstoutuneita yksityismaita helpompaa suurempien metsäkiinteistöjen vuoksi.

Puskurivyöhykkeiden avulla voidaan edistää alueiden matkailu- ja virkistyskäyttöä.

Suojelupotentiaalin arviointi valtion mailla luonnontilaisten ja vanhojen metsien osalta

Luonnontilaiset ja vanhat metsät keskittyvät Pohjois-Suomeen, mistä syystä niitä on runsaasti lähinnä valtion mailla. Vanhojen metsien määrä on suhteessa suurin saamelaiden kotiseutualueella Ylä-Lapissa, jonka maankäyttö on erityisasemassa jo metsähallituksen lakisääteisten tehtävien perusteella.

Alkuperäiskansojen perinteisesti käyttämät metsät ovat mukana sekä CBD:n, FAO:n ja EU:n määritelmässä. Alkuperäiskansojen näkökulma ja oikeudet nousevat esiin etenkin [biodiversiteettisopimuksessa](#). Sopimuksen [määritelmän](#) mukaan luonnontilaisiin metsiin luetaan myös sellaiset metsät, joita alkuperäiskansat ja paikalliset yhteisöt käyttävät biologisen monimuotoisuuden säilyttämisen ja kestäväen käytön kannalta perinteistä elämäntapaa noudattaen. Lapissa luonnontilaisten ja vanhojen metsien rajausten ja käytön tarkastelu tulee toteuttaa yhdessä saamelaiskäräjien ja paliskuntien kanssa.

Metsähallitus [Metsätalous Oy](#) on tarkastellut Lapin luonnonmetsiä. Lapin alueella Metsätalous Oy:n hallinnoimien metsämaan metsien kokonaispinta-ala on 1,96 milj. hehtaaria, josta omin päätöksin suojelussa on 0,27 milj. hehtaaria. Siten metsätalouksen käytön piirissä on metsämaata kaikkiaan 1,69 milj. hehtaaria. Lisäksi FAO:n metsämääritelmään sisältyviin kitumaan metsiin hallinnoitavasta maa-alueesta luokituu 0,54 milj. hehtaaria, jolla ei harjoiteta metsätaloutta.

Metsähallituksen metsät ovat [PEFC](#) sertifiointin piirissä ja tietyt kriteeri 10: *Arvokkaiden elinympäristöjen ominaispiirteet säilytetään* mukaiset elinympäristöt ovat luonnontilaisia ja vanhoja metsiä. Näistä merkittävien on *puustoltaan vanhat metsät*, joka täyttää luonnontilaisen ja vanhan metsän määritelmän selvästi. Nämä on todennäköisesti otettu huomioon ja jätetty käsittelyn ulkopuolelle.

Luonnonmetsiä ja vanhoja metsiä on jo nyt hakkuiden ulkopuolella Metsätalous Oy:n hallinnoimilla alueilla mm. alue-ekologisen verkoston luontokohteina ja ekologisina yhteyksinä. Näihin kuuluvat mm. omalla päätöksellä suojellut metsät. Potentiaalisesta pinta-alasta merkittävä osa kohteista on kitumaan metsiä, mutta kohteita on myös metsätalouden puuntuotannon mailla Lapissa. Osa näistäkin on erilaisten käytön rajoitusten piirissä.

Edelleen metsätalouksen käytössä olevien kohteiden paikantaminen ja siirtäminen metsänkäsittelyn ulkopuolelle on kiireellinen toimenpide.

[Metsätalous Oy](#):n oman tarkastelun perusteella seuraavat kohteet ovat todennäköisesti luonnontilaisia tai vanhoja metsiä:

- **Metsähallituksen luontaistalousalueet**, yhteensä 161 668 hehtaaria (Ylä-Lapissa, ei metsätaloutta). Ylä-Lapin [luonnonvarasuunnitelmassa](#) yhteispinta-alaksi mainitaan 362 200 hehtaaria, josta metsämaata 26 000 hehtaaria, kitumaata 180 600 hehtaaria ja joutomaata 120 100 hehtaaria.

Lisäksi paliskuntien kanssa Ylä-Lapissa tehdyt 20 vuoden suojelusopimukset keskittyvät luonnontilaisiin ja sen kaltaisiin vanhoihin metsiin:

- **Paliskuntien suojelusopimusmetsiä** on Ylä-Lapissa yhteensä 73 400 hehtaaria ([Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelma taulukko 2](#)), josta 47 800 hehtaaria on metsämaata.

Metsätalous Oy:n omalla päätöksellä suojelemat alueet sisältävät todennäköisesti luonnontilaisia ja vanhoja metsiä. Nämä ovat jo metsänkäsittelyn ulkopuolella, mutta eivät täytä EU:n tiukan suojelun vaatimusta:

- **Suojelumetsät**, Metsähallituksella on 339 kappaletta suojelumetsiä, pinta-alaltaan 55 100 [hehtaaria](#).
- **Muita suojelukohteita** on 1 286 kappaletta, pinta-alaltaan 302 300 [hehtaaria](#).

Koneen säätiö ja luontojärjestöt ovat rahoittaneet luonnonmetsäkohteiden kartoittamista koko Suomessa ja myös Lapissa. Nämä kartoitetut kohteet täyttävät todennäköisesti vanhan metsän kriteerit. Etelä-Suomen osalta selvitys on kattavampi. Pohjois-Suomessa kartoitus on tietyvästi kesken usean paliskunnan alueella. Kohteissa on luultavasti päällekkäisyyttä yllä lueteltujen alueiden kanssa:

- **Luontojärjestöjen kartoittamat luonnonmetsäkohteet valtion mailla**: kartoitus on vielä kesken, mutta kartoituksen pohjalta on väliraportissa jo esitetty suojeltavaksi 55 rajattua kohdetta, joiden luontoarvot ovat korkeat.

Barentsin alueen luonnonsuojeluhanke ([SYKE: BPAN 2015–2017](#)) tarkasteli korkean suojeluarvon metsiä. Nämä oli rajattu laajoin rajauksin (mukana kitu- ja joutomaita).

- **[BPAN – tarkastelun](#)** mukaista Metsätalous Oy:n luontokohteiden ulkopuolella olevaa vanhaa, ilman hakkuuhistoriaa paikkatiedossa olevaa metsää on Metsätalous Oy:n arvion mukaan 185 000 hehtaaria
- **[BPAN – tarkastelun](#)** mukaiset muut kuin yllä mainitut Metsätalous Oy:n oman arvion mukaiset alueet (185 000 hehtaaria) voivat sisältää luonnontilaisten ja vanhojen metsien määritelmiin soveltuvia kohteita (etenkin kitumaita), mutta myös runsaasti joutomaita. Näitä alueita on valtion monikäyttömetsissä yhteensä 537 935 hehtaaria.

Entiset suojametsäalueet

Pohjois-Suomeen aikanaan perustun suojametsävyöhykkeen (yli 300 m korkeuskäyrä) vanhat metsät kuuluvat tarkastelun piiriin. Niissä on mukana mm. porotaloudelle merkittäviä luppometsiä ja laidunalueita. Osa kohteista on kitumaata ja osa kohteista on jo mukana muissa yllä luetelluissa maankäyttöluokissa.

- Saamelaisten elinkeinoille ja kulttuurille sekä yleisemmin poronhoidolle tärkeät metsät saamelaisten kotiseutualueella.

Valtion retkeilyalueet ja muut [virkistysmetsät](#)

Valtion retkeilyalueita on yhteensä 5 ja niiden pinta-ala 24 300 hehtaaria. Muita valtion virkistysalueita on kuusi kappaletta ja niiden pinta-ala 91 400 hehtaaria.

Esimerkiksi Ylä-Lapissa virkistysmetsiä on yhteispinta-alaltaan 141 400 hehtaaria, joista metsämaata on 41 200 hehtaaria ja kitumaata 21 200 hehtaaria.

Todennäköisesti valtion retkeilyalueilla ja virkistysmetsissä on joitain luonnontilaisen ja vanhan metsän määritelmät täyttäviä kuvioita. Näiden kohteiden rajaukset voidaan toteuttaa siten, että ne palvelevat ekologisen kytkeytyvyyden lisäksi matkailu- ja retkeilykäyttöä tulevaisuudessa.

Toimenpide-ehdotukset

Metsähallituksen Metsätalous Oy:n talousmetsissä sijaitsevat luonnonmetsien ja vanhojen metsien kriteerit täyttävät kohteet tulee jättää sivuun käsittelystä ja siirtää tiukkaan suojeluun. Luonnonmetsiksi ja vanhoiksi metsiksi arvioitujen kohteiden osalta rajauksiin tulee sisällyttää riittävä puskurivyöhyke.

1. Suojellaan edellä mainituista aluekokonaisuuksista pysyvästi:

1. ***Metsähallituksen luontaistalousalueet***
2. ***BPAN-tarkastelun mukaiset Metsätalous Oy:n luontokohteiden ulkopuolella ilman hakkuuhistoriaa paikkatiedossa olevat vanhat metsät***
3. ***Paliskuntien suojelusopimusmetsät***

2. Tunnistetaan muut edellä mainitut aluekokonaisuudet potentiaalisiksi vanhoja ja luonnontilaisia metsiä sisältäviksi aluekokonaisuuksiksi, jotka jätetään metsänkäsittelyn ulkopuolelle ja joiden luontoarvot selvitetään luonnontilaisten ja vanhojen metsien kriteerien osalta. Luonnontilaisten ja vanhojen metsien kriteerit täyttävät kohteet suojellaan tiukasti.

Lisäselvitystarpeet

- Luonnonmetsähankkeen määritelmien ja aineistojen perusteella tehtävien kohteiden jatkotarkastelu vuosina 2022 ja 2023. Koskee kaikkia niitä metsäalueita, jotka on asetettu hakkuuiden ulkopuolelle.
- Vaikutusten arviointi valtion maiden Metsätalous Oy:n metsien lisäsuojelusta, taloudellisten vaikutusten osalta vaikutukset poronhoitoon ja paikallisyhteisöihin laajalti.
- Synergiat matkailu-, retkeily- ja virkistyskäyttöön